

**FENOMENOLOGIJA IR PSICHOANALIZĖ: FENOMENOLOGINĖ PIRMO
ASMENS PERSPEKTYVA IR JOS TAIKYMAS PASAĖMONĖS
TYRINĖJIMUOSE**

Kritikuodami egologinę sąmonės sampratą tiek Aronas Gurwitschius, tiek Jean-Polis Sartre'as parodo, kad sąmonės išgyvenimų vienovei užtikrinti nereikalinga jokia išorinė instancija. Tuo remdamiesi jie tvirtina, kad ego kaip sąmonę vienijantis pradas neegzistuoja. Sartre'as akcentuoja jau Husserlio „Loginiuose tyrinėjimuose“ išsakytą mintį, kad sąmonės intencionalumas yra susijęs ne tik su sąmonės vienove, bet ir su sąmonės ikireflektyvia saviuotimi. Dan Zahavi plėtoja šią sąmonės savipatirties sampratą ir parodo, kad sąmonės saviuotis yra pirminis sąmonės įsisąmoninimo būdas be kurio negalimas pasaulio patirties aprašymas. Todėl siūlau skirti egologinę ir egotinę sąmonės sampratą. Pirmoji ego supranta kaip metafiziškai postuluotą substanciją arba centrą, kuris apjungia skirtingus išgyvenimus, o antroji pripažįsta pirmojo asmens perspektyvą kaip vienintelę galinčią atverti intencionalių išgyvenimų sąmoningumą ir vienovę. Svarbus sąmonės savęs patyrimo bruožas yra tas, kad pirminė savimonė yra galima dar iki refleksijos. Refleksijos gali tematizuoti tai, kas ikirefleksyviu būdu jau buvo įsąmoninta patirtyje. Tai reiškia, kad subjekto patirties sąmoningumas gali būti aktyvus arba pasyvus, bet jis negali būti redukuotas nei į anonimišką niekieno sąmonę, nei į pasamonę. Pranešimo tikslas – atskleisti intencionalumo sąryšį su pirmo asmens perspektyva ir sąmonės sąmoningumo problema. Pasąmonės kaip sąmonę determinuojančio pagrindo apibrėžtis yra nepakankama, nes ji suponuoja išorinį sąmoningumo ir nesąmoningumo santykį. Nesąmoningi procesai gali būti tyrinėjami kaip pačioje sąmonėje pasireiškiantys fenomenai. Kristupo Saboliaus darbuose pstebima tendencija suvokimą redukuoti į vaizduotę yra analogiška siekiui sąmonę redukuoti į pasamonę. Tačiau ar ši tendencija neliudija bandymo pasislėpti nuo savęs paties? Ar tai nėra saviapgaulė?